

MASHG'ULOTLARDA O'YIN FAOLIYATINING AHAMIYATI

<https://doi.org/10.5281/zenodo.12499554>

Qodirova Dilshoda

Farg'ona davlat universiteti o'qituvchisi

Xamrakulova Ravshanoy

Farg'ona davlat universiteti o'qituvchisi

ravshanoyhamrakulova@gmail.com

Annotatsiya

Mazkur maqolada mashg'ulotlarda o'yin va topshiriqlardan foydalanilganda qanday omillarga e'tibor qaratilishi hamda o'yin orqali o'quvchilar ijtimoiy muloqotga kirishishda dastlabki ko'nikmalarga ega bo'lishlari haqida fikr yuritiladi.

Kalit so'zlar

o'yin, anglash, CCQ, real tajriba, eksperiment

Mashg'ulotlarda o'yin va topshiriqlardan foydalanish dars jarayonini oson yodda qolishiga va keyingi faoliyatga turtki bo'lishiga yordam beradi. O'zbek tilining izohli lug'atida aytilishicha, " o'yin-bu ko'ngil ochish, dam olish, tarbiyalash maqsadida qilinadigan erkin harakat yoki mashg'ulot va boshqalar bilan musobaqa qilish uchun ma'lum qoidalar asosida o'tkaziladigan mashg'ulot turi bo'lib, talabalarga ham hordiq ham bilimni charxlashga yordam beruvchi vosita hisoblanadi. Matematikani chet tillarini o'qitishga samarali integratsiya qilish uchun o'qituvchilar o'z darslarini puxta rejalashtirishlari va o'quv dasturlarini ishlab chiqishlari kerak. Ular matematik tushunchalar va faoliyatlarni turli tillarni o'rganish vazifalariga, masalan, lug'at mashqlari, grammatika mashqlari yoki o'qishni tushunish mashg'ulotlariga kiritishlari mumkin. Bundan tashqari, o'qituvchilar o'zlarining til darslarida matematik va lingvistik bilimlarni mustahkamlash uchun matematik lug'at va terminologiyadan foydalanishlari mumkin. [1] O'qituvchi o'yinni qoidalarini aniq tushuntirib bermasligi o'rganuvchilarda turli xato va kamchiliklar bo'lishiga sabab bo'ladi. Kuzatishlarga ko'ra, o'quvchilar to'g'ri tushunmaganligi tufayli oz miqdorda o'quvchilar o'yinda qatnashadilar. [2] O'qituvchi o'z oldiga o'quvchi-talabalar o'quv materialining mazmunini tushunib, o'zlashtirib, ma'lum bilimlarini egallab, amaliyotda qo'llashga o'rgansin degan maqsadni qo'yadi. Pedagogik maqsadga erishganlik yoki erishmaganlikni bilishning aniqvositalari bo'lgandagina, o'qituvchi o'zining

mehnati samarali ekanligiga va tanlagan metodlari maqsadga muvofiqligiga yoki aksincha, samarasiz ekanligiga iahonch hosil qilish mumkin.[3]Ishtirokchilar qoidalarni to'g'ri tushunganligini aniqlash uchun (CCQ) savollardan foydalanish kerak. Tushunchani tekshirish savollari o'quvchilar berilgan mavzuning ma'nosini tushunganligini aniqlash yoki qo'shimcha kengaytirish maqsadida ko'proq ma'lumot berish kerakligini aniqlash uchun ishlatiladi. Bu ularning mavzu bo'yicha bilimlarini tekshirishning ajoyib usuli. O'qituvchi mavzuni qo'llab-quvvatlash yoki mustahkamlash uchun savollar beradi, ularga ha/yo'q javoblari bilan javob berilmasligi kerak. O'qituvchi ularga mavzuni tushunishlarini aniqlash uchun aniq va to'liq javoblarni talab qiladigan savollarni berishi kerak. Ular o'quvchilarga tanqidiy fikrlashning ta'sirini yaratishda muhim ahamiyatga ega. Masalan, ularni tushunishni so'rash usullari bir nechta savollar va mos keladigan ta'riflar toping bo'lishi mumkin. Tengdoshlari tomonidan o'yinni o'ynay olmaslik belgisi qo'yilishidan qo'rqib o'yinda qatnashmasliklari mumkinligi ham kuzatiladi. Ular tengdoshlari oldida o'yinda yaxshi natijaga erisha olmaslikdan va hijolat bo'lishdan qo'rqib o'yinda qatnashmaslikni afzal ko'radilar. Shu tufayli ustozlar o'zi ham jarayonda qatnashib, xato qilishi mumkinligini ko'rsatishi ularning o'ziga ishonchini ortiradi. Bolalarga o'yin qoidalarni o'rgatishlari va muhokama qilishlari kerak. Talabalarga matematika va boshqa fanlarni o'qitishda xorijiy tildan foydalanishning ehtiyoji mavjudligi va sabablarini aniqlash maqsadida fan o'qituvchilaridan so'rovnomma olib borildi. Unga ko'ra, biologiya fani ustozlari talabalarga qo'shimcha ma'lumotlarni izlab topish maqsadida xorijiy maqola va manbalardan foydalanish uchun zaruriyati borligini aytib o'tdilar. Iqtisodiyot fani ustozlari ko'plab iqtisodiyotga oid terminlar ingliz tilida bo'lganligi bois, ushbu tilni o'rganishga ehtiyoj yuqoriligini ta'kidladilar. Shu tufayli tilni o'rgatishda turli boshqotirmalarda, sonlardan, tabiatga oid jismlardan, hayotiy voqealardan foydalanilsa, maqsadga muvofiq bo'ladi.

O'qituvchilar o'zlarining tajribalarini o'rganish, matematik o'yinlarni vosita sifatida o'rganish maqsadida intervyu oldilar. Tayanch bosqichida matematikani o'qitish uchun suhbat davomida intervyu qo'llanmasidan foydalanildi va suhbatlar ingliz tilida olib borildi. Suhbatlar tadqiqot savollariga qaratilgan edi. Xuddi shu suhbat jadvali uchun ham foydalanilgan topilmalarning asosiligi va ishonchliligini oshirish maqsadida barcha ishtirokchilar. Ishtirokchilarning barcha javoblari berilgan har bir savol ostida tartibga solingan. Aytilgan javoblar yozildi va tahrir qilindi. [2]

O'yinga asoslangan ta'lim talabalar uchun to'g'ridan-to'g'ri boshdan kechiradigan o'rganish uchun mazmunli. Ushbu bevosita tajribadan olingan

bilimlar talabalar xotirasida uzoq vaqt saqlanib qoladi va barcha vaqtlar xotirasida qoladi. Ayniqsa, agar tajriba ularning dunyosiga, ya'ni o'yin dunyosiga yaqin bo'lsa, bu talabalar uchun yanada qiziqarli va mazmunli bo'ladi. O'yinga asoslangan ta'lim vaziyat yoki kontekstli muammoga aylanishi mumkin, chunki o'yinlar so'zlar orqali materialni tushuntirishdan ko'ra ko'proq harakatlardan foydalanadi. Bu xususiyatlar o'quvchilarning o'rganishga bo'lgan motivatsiyasini rag'batlantirishi mumkin. Shuning uchun o'yinlar o'rganishni qo'llab-quvvatlaydi, shunda o'quvchilar o'z o'quv jarayonida faol bo'ladilar. O'yinda shakllangan hamkorlik talabalarning hamkorligi va o'zaro ta'sirini o'rgatishi mumkin. Wijayani ta'kidlashicha, o'yinlar o'rganish mavzusini o'rganish va tushunishni yaxshilash uchun samarali vosita bo'lishi mumkin (bu haqda Nuraeni.Z o'z maqolasida yoritgan). Indoneziya bolalar o'yinlari uzunlikni o'lchashni o'rganish jarayonini qanday qo'llab-quvvatlashi bu foydaning bir misolidir. O'yinlar o'quv jarayoni uchun juda ko'p afzalliklarga ega bo'lsa-da, o'quv jarayonida o'yinlardan foydalanishni mustaqil ravishda amalga oshirib bo'lmaydi. O'quv jarayonida o'yinlardan foydalanish o'yinning qadriyatlarini matematik tushunchalarga aylantirish uchun muhokama qilish va rivojlantirish uchun munozara faoliyati bilan davom etishi kerak. Bu Kolb tomonidan ishlab chiqilgan eksperimental o'rganish tamoyillariga mos keladi. Kolb eksperimental o'rganishning to'rt bosqichini shakllantiradi, xususan: real tajriba, reflektiv kuzatish, mavhum kontseptualizatsiya va faol eksperiment. O'yinga asoslangan o'quv muhitini yaratishda o'qituvchi adolatli o'yinni olish strategiyasini belgilashi kerak, chunki o'yin adolatli o'yinni olish strategiyalarini belgilashda talabalar kelishuvi kabi ijtimoiy o'zaro ta'sir uchun tabiiy vaziyatlarni shakllantirishni qo'llab-quvvatlaydi. [4] O'qituvchining o'yinni va dars jarayonini to'g'ri tashkillashi o'quvchilarda adolat tushunchasini shakllanishiga va ishonch tushunchasini to'g'ri talqin qilishiga olib keladi. Mashg'ulotlarda o'yin va topshiriqlardan foydalanish hayot haqidagi fikrlarning shakllanishiga va jamoada faoliyat olib borishda o'ziga xos qonun-qoidalarga amal qilishni, ma'suliyatni o'z zimmasiga olishni va o'ziga bo'lgan ishonchni shakllanishiga yordam beradi.

Xulosa qilib shuni aytish mumkinki, har bir o'yin va topshiriqlar o'rganuvchilarning jamoada shaxs sifatida shakllanishiga va ijtimoiy muloqot qilishda amaliy ko'nikmalarga ega bo'lishiga turtki bo'ladi. Ushbu faoliyat orqali o'rganuvchi yutish yoki yutqizish oqibatida yuzaga keladigan ruhiy va ijtimoiy jarayonlarni o'z tajribalarida kuzatadilar.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YHATI:

1. Ahmadjon o'g'li, R. A., & Abdulaxatovna, X. R. (2023). MATEMATIKA FANINING CHET TILINI O'QITISHDAGI AHAMIYATI. TA'LIM VA RIVOJLANISH TAHLILI ONLAYN ILMIY JURNALI, 3(10), 253-256.
2. Machaba, M. M. (2019). MATHEMATICAL GAMES AS TOOL FOR MATHEMATICS TEACHING IN THE FOUNDATION PHASE. e-BANGI Journal, 16(5).
3. Qodirova, D. (2024). TA'LIMDA INNOVATSION VA TEXNOLOGIK YONDASHUV. Ilm-fan va ta'lim, (5 (20)).
4. Nuraeni, Z. (2022). Planting Mathematics Concepts for Low Grade Elementary Schools through the Traditional Games. International Journal of Contemporary Studies in Education (IJ-CSE), 1(1), 37-46.